

Vladimír Kolár
Drobky a střepy

Vladimír Kolár

Drobky a střepy

TZ-one

Vydání první 2025

© Vladimír Kolár, 2025

Obálka © Martin Kolár

© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2025

ISBN: 978-80-7539-198-8 (ePub verze)

ISBN: 978-80-7539-199-5 (mobi verze)

ISBN: 978-80-7539-200-8 (PDF verze)

www.vydavatelstvi-eknih.cz

Úvodem

Bylo to ve vánočním čase roku 1952, to mi bylo pět a půl. Dvacátý čtvrtý prosinec byl uprostřed týdne, máma toho dne, jak bylo obvyklé, musela na několik hodin do práce. Alena už měla první vánoční prázdniny, a tak doma hlídala mě a Míšu, chvílemi na nás dohlížela i naše podnájemnice Evža. Máma, když přišla domů, ještě stačila udělat bramborový salát, zabít, vykuchat a rozporcovat kapra, obalit a usmažit rybí porce. A samozřejmě vyrobit vánoční míchaný kompot s čepičkou šlehačky, který jsme všichni milovali. A po štědré večeři se pod stromečkem objevily dárky. Pro nás, a také pro tátu, kterému je máma slíbila poslat do nemocnice.

Ale ta hrozná věc se stala až dalšího dne. Pekli jsme s mámou drobenkový koláč, v obchodě totiž měli mražené borůvky, a mámu napadlo, že by byly dobré na koláči. Vysvětlila nám, že je potřeba hodně drobenky, ta si nejlíp poradí s přebytečnou šťávou, kterou pustí právě borůvky. A tak jsem drobenku v míse ručně hnětl a drobil ze směsi mouky, cukru a másla.

Upečený koláč vypadal náramně, všem se sbíhaly sliny. Máma ho nechala vystydnout a potom ho nakrájela na úhledné kousky. Tvrdohlavě jsem trval na tom, že skleněný tác s koláčovými řezy odnesu do pokoje na vánoční stůl právě já. Uhádal jsem to.

A pak se to stalo! Na zemi ležela Míšina panenka, já na ni šlápl a ztratil jsem rovnováhu. A tác s koláčem

z mých rukou upadl na můj kovový nákladák, který se též povaloval na zemi. I já jsem se natáhl, a to přímo do hromady střepů a drobků z koláče. Byl jsem vylekaný a chvíli jsem nemohl popadnout dech, věc to byla děsivá. Snažil jsem se z koláče něco zachránit, sahal jsem rukama do spouště, spolu s Míšou jsem brečel. Ve chvílce tu byla máma, hned mě odtáhla od nadělení s pokynem, ať proboha na nic nesahám, a hned běžela pro smetáček a lopatku.

Já jsem samozřejmě po chvíli zaznamenal, že mám pořezané dva prsty, a můj brekot se proměnil v hlučný řev.

„Míšo, Aleno, vy na to taky nesahejte, hned budeme zpátky,“ křikla ještě máma na moje sestry a vlekla mě do koupelny, aby tam rány (nijak veliké) ošetřila jodem a náplastí. A pak už jsme jen smutně koukali, jak nejen střepy, ale i úžasný dort, úplně všechny jeho kousky, mizí v kýblu.

Máma ještě stačila – už sama – upéct náhradu za borůvkový koláč, ale už jen z jablek, které jsme dostali od Ježíška. A bez drobenky.

Vzpomněl jsem si na tuhle událost, když jsem přemýšlel o svých vzpomínkách, kterými chci zaplnit tuto knihu. Některé jsou totiž voňavé a lahodné – to jsou ony drobečky z koláče, jiné však mohou i po mnoha letech bolet, jsou řezavé a bodající – prostě střípky, střepiny.

Začátek, ale jen ten můj

Pamatovat si něco hodně dávného, vzpomenout si třeba na chvíle svého narození, se asi málokomu povede, já takového člověka ani neznám. Ale několik silných chvil počátků svého života si dokážu oživit. K těm se ještě dostanu.

Okamžiky mého zrození mi několikrát přiblížila máma. Občas to s úsměvem, ale zároveň za doprovodu drsného komentáře, prezentovala asi takhle: „Ty sis dokázal vybrat ten snad nejšilenější čas, zrovna začalo jaro a pak přišlo léto roku 1947. Ta nepředstavitelná vedra, prostě příšerná. A venku země na troud, bez trávy a s hlubokými prasklinami, stromy s uschlými listy, bez naděje na nějaké ovoce, na polích taky nic kloudného. A tys ve mně kopal jako pomínutý. A to jsem ještě netušila, že máš černý kašel, já věděla jen o tom svém, který jsem chytla od Alenky, té byl právě rok. Potvrdilo se to až po mém porodu, kdy doktoři zjistili, že máš proti téhle infekci silnou imunitu, ke které jsi přišel ještě v mém břiše.

Takže jsem tě chránila, bez ohledu na to, co jsem sama prožívala. Doma, v bytě přímo pod střechou, jsme měli takové horko, že se tam nedalo vydržet, venku to bylo podobné, takže jsme s Alenkou v kočárku jezdily do blízké Stromovky, kde ještě tu a tam byly zbytky vody v jezírkách. S Alenkou jsme vytrvale kašlaly a chvílemi se dusily, užívaly po lžičkách kapky a ulevující sirup.

A na mě to konečně přišlo. Alenku jsem rychle předala

do péče tetě Zdeňce, a mazala si to do Střešovic, do vojenské nemocnice, kam jsem se předtím objednala a chodila tam na kontroly. Hned mě tam začali připravovat k porodu, bylo to na poslední chvíli. Asistentka si ještě na momentík odskočila, snad šla pro doktora, a já toho využila a běžela jsem na záchod, měla jsem za to, že se ozvala malá potřeba. Ale přede dveřmi toalety mě zachytila sestřička. Docela rozzlobená mě dovlekla na lůžko, já trochu zakřičela, a už jsi byl na světě. Takovej vyžehlenej, čistoučkej, vlasatej, dokonalej. Ale strašlivě řvoucí a mávající ručičkama a kopající nožičkama. A s novorozeneckou žloutenkou!“

V prvním roce života jsem k té první přibral ještě žloutenku už řádnou, áčkovou, a jak mě po mnoha a mnoha letech přesvědčují dochované lékařské záznamy, ještě plané neštovice, příušnice, záškrt, spálu, spalničky, naštěstí v přehledu zůstaly nezatrženy křivice a slintavka či cosi, co se jmenuje tanec svatého Víta. V dětství jsem ještě trpěl neurózou, nespavostí a koktavostí. Moc se mi tomu věřit nechce, pan doktor zřejmě v dotazníku zatrhával všechno, co se nabízelo, třeba mu z toho plynula nějaká odměna navíc. Anebo to mohlo být tou úplně nedávno skončenou válkou? Zaplaťpánbůh už o pár let později jsem podle záznamů byl zcela v normě, hlava, trup, končetiny, pohlaví – nic z ní ani trochu nevybočovalo.

Mámin popis mého zrození mě pronásledoval hodně dlouho. Při pomyšlení, že jsem se mohl narodit do záchodové mísy, mě vždycky zamrazilo, vlastně mě polil

ledový pot. Šestiletý jsem byl u známé na její rodné chalupě a viděl jsem, jak jedna její kamarádka v bytovce odebírá kočičce čerstvá mláďata a topí je v záchodě. Stačilo zatáhnout za splachovadlo a navždy jedno po druhém mizelo kdesi v nedohlednu, jen jsem párkrát z odpadu zaslechl vzdalující se zamňouknutí. A když jsem se rozbřečel, paní mi řekla, že to nejsou žádné chudinky, že by jimi kořata byla, jen kdyby přežila a neměl se o ně kdo postarat. Ale já brečel, protože jsem v záchodové míse viděl i sebe, v menší velikosti, než byla skutečnost, ale také hrozně trpícího, bránícího se utopení ručičkami i nožičkami. A jindy jsem si představoval, jak pluji pražskou kanalizací až k Vltavě a potom do Mělníka k Labi, a nakonec do moře. Možná mě mohl někdo vylovit jako Plaváčka a daleko od domova vychovat. A nikdy bych nepoznal svoje rodiče a sěgry, ani bych se vůbec nedozvěděl, že jsem Čech.

Ještě dlouho před mými druhými narozeninami, někdy začátkem března 1949, jsme Alena a já byli s mámou v rekreačním zařízení v Ivani, které patřilo tátovu tehdejšímu zaměstnavateli. Máma čekala třetí dítě, budeš mít bratříčka Mišu, říkala mi (ovšem nesprávně, protože ve skutečnosti se narodila sestřička Milena, které se však už navždy říkalo Miša). Maminka měla velké břicho a zmohutněla, všichni tři jsme se procházeli po břehu Sázavy, koukali se na ryby a taky na kachny a potápky. A taky jsme všechno tohle zvířectvo krmili zbytky od snídaně. Byly mi necelé dva roky, ale vše si pamatuji úplně přesně, i to, jak jsem uklouzl a z vysokého břehu

řeky padal do vody. Tehdy nesmírně studené, vždyť ještě nedávno byl všude sníh a led. A tohle mi z hlavy nikdo nevymaže, je to nezníčitelný obraz, ležím a ani se nehnu na dně řeky, oči mám dokořán a vidím i nahoru nad hladinu. Máma se pohne a za chvíli je u mě a tahá mě ven z řeky. Někomu mě podává nahoru a jiný muž tahá z vody i ji. Máma ze sebe shazuje vodou nacucaný kabát, tiskne mě k sobě a utíká se mnou do ubytovny. Ještě vidím, jak nějací lidé nesou Alenu a mámin kabát. V domě běžíme do koupelny, máma mě rychle svléká a hned i sebe a táhne mě do teplé sprchy. Rychle rozmrzáme, máma samozřejmě dál zápasí s kašlem, já si pamatuji, jak vykuleně koukám, co se to děje, nekašlu, ale ani nebrečím. Když už jsme převlečení do suchého, odvázejí nás na kontrolu do nemocnice, máma pořád opakuje, aby to hlavně náš Miša neodnesl, pak vždycky koukne na mě a řekne, aby to neodnesl ani Vláďa. A přitiskne k sobě i Alenu, která je též s námi. Děťátko je pořádku, řekne po vyšetření doktor, a chlapec taky. Nezdá se, že by mu koupel nějak uškodila, ještě podotkne.

Ale ve skutečnosti mě poznamenala na celý život. Když mi bylo dvanáct, byli jsme se známými u potoka Kačáku, který se sice jmenuje Loděnice, ale v dětství jsem znal jen první název. Na jednom místě byl přehrazen a díky tomu se část jeho toku proměnila v přírodní koupaliště. Viděl jsem, že z hráze do vody skáče plno starších kluků, ale také chlapci mého věku. Takže jsem se příliš nerozpakoval, a skočil jsem též. Voda však byla nejen studená, ale i hluboká, nestačilo zůstat stát na dně. A to

jsem potřeboval jako svou jistotu, protože po svém skoku jsem se trochu napil. Nějak mi zaskočilo a začal jsem kašlat, přitom jsem nabíral další vodu do nosu a nedařilo se mi udržet se na hladině. A najednou se mi vybavil skoro zapomenutý obraz, jak ležím na dně řeky a bezbranně koukám k vodní hladině. Zachvátila mě panika, mlátil jsem rukama i nohama, abych se udržel nad vodou. A pak mi u hlavy přistál nafukovací kruh a s jeho pomocí jsem se už dostal na břeh. Když neumíš plavat, neskákej do vody, nadával mi někdo, ale viděl jsem, že jiní lidé jsou rádi, že vše dobře dopadlo. Mimochodem, plavat jsem už docela dobře uměl, v páté třídě jsem prošel plaveckým kurzem.

A když mi bylo právě osmnáct, odjeli jsme v červenci se sestrou Míšou a rodiči na výměnnou rekreaci k polskému Koszalinu, kde jsme strávili asi čtrnáct dní ve středisku horníků z Katovic. Bylo tehdy nevlídno, velice větrno a vytrvale foukal silný vítr od severu. Poprvé jsem viděl moře, a tak i přes nepřízeň počasí jsem byl ohromen silou a mohutností přívalů vody bičujících písčité břeh. Obsadili jsme několik proutěných přístřešků, ze kterých jsme částečně chráněni pozorovali úchvatný přírodní výjev. Každý den bylo stejně bídné počasí, máčeli jsme si nohy, voda měla jen něco přes deset stupňů. Na pláži důkladně omyté mořem a tu a tam vyzdobené zbytky škeblí i lastur a také kousky jantaru jsme stále byli jenom my čtyři, ostatní rekreanty jsme potkávali jen u snídani, oběda nebo večere.

Jednoho dne vysvitlo slunce, vlastně jen více než jindy

prostoupilo řidšími místy na obloze jinak zcela zaplněné mraky. Tak jsem se odhodlal a vstoupil do burácejících vln. Chvilí jsem se otužoval, což bylo docela snadné, protože vlny mě dokonale sprchovaly po celém těle. Počítal jsem s tím, že se budu pohybovat jen na kraji, těsně u pláže, stále jsem se máchajícima rukama snažil udržet v tomto prostoru. Ale nešlo to, písek mi ujížděl pod nohama, břeh už nebyl tak blízko jako před okamžikem. Vlny mě už začaly přelévat, tlačily mě sice hlouběji do moře, ale zároveň mě táhly trochu doleva, kde jsem zaznamenal dřevěné vlnolamy, které do vody vybíhaly kolmo z vody. Pokusil jsem se plavat k nim, což se mi poměrně rychle podařilo. Pevně jsem se jednoho kůlu zachytil, samozřejmě byl kluzký a slizký, obalený řasami. Postupoval jsem od jednoho kůlu k dalšímu směrem ke břehu. Nebylo to snadné, vody se mnou lomcovaly, bez milosti se mnou prudce narážely do vlnolamů, jednou mi náraz téměř vyrazil dech. Ale mé nohy konečně dosáhly břehu. Zbytek rodiny na mě koukal jako na zjevení, vyšel jsem totiž z vody jako někdo jiný. Plavky jsem měl potrhané, prsa, ruce i nohy odřené do krve, kulhal jsem a lapal po dechu. Po výstupu ze slané vody mě celé tělo ukrutně páliło.

Táta se zmohl jen na kroucení hlavou a větičku: „Tobě šlo zřejmě o život, a my na tebe koukali a mysleli si, jakou máš radost, že jseš poprvé v moři.“ Máma s Míšou ani nebyly schopny slova.

Jdu se obalit osuškou a zalezu si do přístřešku. Na

chvíli zavřu oči a hned se mi vybaví známý obraz, jak ležím bez pohybu na dně Sázavy. Tentokrát výjev z hlavy rychle odeženu. Zabojoval jsem, pořádně jsem zabojoval, a přežil jsem. A dokázal jsem to už sám, docela sám, říkám si šťastně.

Až na zpáteční cestě k ubytovně jsme na veřejné části pláže, na opuštěné věži plavčíka, uviděli vlát černou vlajku. Naštěstí neohlašovala můj konec, ale byla jen důrazným varováním pro nás všechny. Poptali jsme se, a díky tomu jsme zjistili, co černá vlajka znamená: že pláž je uzavřena, vstup pro veřejnost je přísně zakázán.

Ale začali jsme útržkem vzpomínky z paměti dvouletého chlapce. Ten zážitek však není jediný. Byl tu ještě jeden silný, nezapomenutelný okamžik. To už jsme bydleli v Nuslích, ve vilovém domě na ulici V Luhu, v obýváku jsem si na zemi hrál se sestrou Alenkou. Hlídaly nás tety, mámina sestřenice Lidka a o něco starší Jiřina. Ty společně, když se ozvalo vrznutí venkovních dveří, najednou vyběhly na chodbu. Do pokoje se vrátily za malou chvíli, spolu s mámou a tátou. Maminka nese malý balíček. Posadí se na židli, kousek od místa, kde si hrajeme.

„Pojďte se podívat, co jsem přinesla. Alenko, Vlášo...“

Alena něco vykřikuje a běží za mámou. Vidím, že jí máma podává novou hračku, velkou panenku v peřince.

„Chci taky,“ křičím závistivě a cupitám k mámě.

Alenka už má balíček v náručí, máma ji ho pomáhá udržet. Ale panenka se začíná neklidně vrtět, hýbe se úplně jinak než ostatní Alenčiny panenky. I já si smím sáhnout. Už jsem pochopil, že je to živý človíček, miminko. Má světlé vlásky a je moc hezké.

„To je vaše sestřička Míša,“ říká usměvavá maminka.

Z Holešovic do Nuslí

První bydliště naší tehdy čtyřčlenné rodiny bylo v Holešovicích, dům stál kousek od elektrárny a jejich čtyř vysokých komínů. Tři komíny už jsou dávno zbořeny, elektrárna se změnila v teplárnu a mnoho okolních domů někdejších holešovických Zátor bylo zbouráno v sedmdesátých letech, kdy se tu stavěla stanice metra a nové nádraží Praha-Holešovice. Já v domě žil jen v prvním roce svého života, a tak jsem si ho nemohl pamatovat. Ulice se tehdy jmenovala Zelená a její název zmizel spolu s dalšími domy, které tu stály a byly zbourány. Dlouho jsem si proto myslel, že už není ani náš dům. Netušil jsem, že název zbytku ulice dnes zní U Elektrárny a že se tak původně jmenovala ulice ve zbouraných Zátorách. Náš dům, snad i proto, že působil moderně a byl skutečně mladší než ostatní okolní zástavba, jako jeden z mála přežil do dnešních dnů. Nedávno k němu přilepili mohutný studentský kampus.

Už jsem zmínil nemoci, které zaznamenala moje prastará zdravotní dokumentace. A právě holešovický lékařský praktik rodičům poradil, ať co nejrychleji čtvrt, která je plná popílku a jedovatých zplodin, v zájmu zdraví dětí opustí, že v Praze jsou mnohem vhodnější místa k bydlení. Máma o tom nechtěla slyšet, sama v Holešovicích prožila skoro celý dosavadní život a od dětství nesmírně milovala Královskou oboru čili Stromovku, byla přesvědčena o tom, že nemůže být zdraví

prospěšnějšího místa, než je tento kout Prahy. Táta však prosadil svou, zdraví dětí mu bylo nade vše, lékařův návrh pro něj byl rozkazem.

V bytovém domě V Luhu jsem pak bydlel do svých tří let, už tady se narodila moje sestra Milena-Míša. Rád se zaobírám vzpomínkami, po kterých pátrám i ve své děravé paměti. Dlouho jsem si myslel, že z ní nevylovím nic, co by se týkalo těchto mých dvou nuselských let. A pomohla náhoda. Ve druhé půli šedesátých let, když už jsem žil a studoval v Praze, jsem jednou randil na Vyšehradě se svou dívkou, dnes mou ženou Olgou. Když jsme opustili hradby, došli jsme na Pankrác a dolů k Botiči. Podél něj jsme putovali k Nuslím, směrem k náměstí Bratří Synků. A náhle jsem měl pocit, že to tady důvěrně znám, že se změnilo jen měřítko a že v paměti mám nejčastěji pohled zezdola nahoru, jen na průčelí domů, kolem kterých jdeme, a ne na jejich vzdálenější okolí. A dokonce došlo i na to, že jsem říkal: teď tady bude tohle a pak tohle, a ono skutečně, byť v jiném měřítku, tu skutečně bylo.

Ptal jsem se Olgy, tehdy studentky psychologie, jestli je možné, abych si coby malé dítě mohl pamatovat, že jsem tady kdysi jezdil v kočárku, a na to, co jsem z něho viděl.

„A jak dlouho jsi jezdil v kočárku?“

„Myslím, že poměrně dlouho. Začal jsem prý chodit v osmnácti měsících, ale máma říká, že jsem byl líný, takže mě vozila ve sporťáku. Ale když jsem měl necelé dva roky, narodila se Míša, a tak jsem určitě musel šlapat po svých,

máma by těžko mohla tlačit dva kočárky najednou.“

Olga říká: „Co vím, tak dítě by si obecně mělo pamatovat až od tří let, ale asi je možné, že v paměti zůstanou útržky vzpomínek i z dřívější doby. Ale třeba jsi tady byl někdy později...“

„To vylučuji,“ namítám. „Od tří do osmnácti let jsem v Praze nežil, a když jsme tady byli u někoho na návštěvě, tak nikdy v Nuslích. Býval jsem v Ječné ulici, taky ve Střešovicích, ve Vršovicích, Vinohradech, na Černém vrchu, několikrát jsem byl na smíchovském nádraží, samozřejmě ve Starém a Novém Městě, v zoologické zahradě, ale tady určitě ne.“

Za pár dní jsem se na to zeptal mámy. Popsal jsem jí naši trasu, ona se usmívala a pokyvovala hlavou.

„Jo, jo, tam jsme často trajdali. Bydleli jsme nad Horkami, naše ulice se jmenovala V Luhu, z Horek se přímo k našemu domu dalo dojít kousek po ulici V Podluží a zbytek po schodech, taky to šlo ze Synkáče po Vladimírově ulici a potom po jiných schodech. Já byla těhotná a ty línej, tak jsem tě občas musela majznout,“ směje se máma. „Řval jsi jako tur.“

„A víš, že si na to vzpomínám, teď se mi to vybavuje, ty schody byly příšerný.“

„Ještě že to uznáš. Já jeden náklad v břiše, a ještě jsem musela táhnout tebe! Alenka cupitala docela vzorně.“

„A mohl jsem něco u Botiče vidět i z kočárku?“ zeptám

se ještě.

„Určitě, když se narodila Míša, už to po schodech s kočárkem nešlo, tak jsme schody různě objížděli, někdy sis sedl k Miše na kočárek a já vás oba vezla. Zlatá Stromovka, rovinka a žádné kopce. To jedině když se jde od Bubenče, ale z Holešovic to jde v pohodě. Škoda, že jsme se přestěhovali.“

Z Nuslí si pamatuji návštěvy u lékaře, samozřejmě že ne ty docela běžné, ale jen ty, které i dětská hlavička vnímá jako důležité nebo dokonce zásadní. Jednou mě máma chvíli pozorovala a potom se trochu nervózně zeptala: „Co pořád děláš s tím svým ptáčkem, to se drbeš?“

Ptáček se u nás doma říkalo mému a tátovu nástroji určenému k čůrání. Rychle jsem od něj odtáhnul ruku.

„Když mě to bolí...“

„Bolí?“ ptá se máma ustaraně. „Ukaž mi to.“

Spustím kalhoty, máma si ptáčka prohlíží, opatrně ho bere do ruky.

„Zajdeme se zeptat pana doktora, máš to zanícený. Podívá se, a vymyslí nějakou mastičku, aby to už nebolelo.“

S mámou, Alenou a Míšou vyrážíme k doktorovi. V čekárně nikdo nesedí, tak jsme hned na řadě.

„Já Míšenu pohlídam,“ nabízí se Alena, která začíná mít pocit, že je něco jako naše druhá máma.

„To je prima, Alenko. Ten Vlášův problém není nic pro vás.“

Máma doktorovi chvíli vysvětluje, co se mi přihodilo.

„Tak se na šulína podíváme,“ usmívá se doktor a pozoruje, jak mi máma pomáhá z kalhot.

„Říkáte šulín, pane doktore? To zní líp než ptáček...“

„Jsem původem Moravák, u nás se to tak říká.“

Navlékne si rukavice, do pravé ruky vezme lesklou kovovou tyčinku zakončenou malým kroužkem.

„Vláďa se jmenuješ, vid'. Tak, Vlášo, neboj, možná to občas trochu zabolí, ale nám mužským to nevadí, že jo.“

Levou rukou uchopí mého šulína, pravou opatrně roztahuje kůži na jeho konci. Pak pod kůží jemně projíždí kroužkem.

„Viš, Vlášo,“ říká mi pan doktor, „všichni kluci jsou na tom podobně. Tady tomu, co ti už vykukuje, se říká žalud, ale ten je v prvních letech života pevně spojen s kůžičkou. U tebe se už kůžička odděluje, zbývá jen málo, aby se mohla úplně přetáhnout přes žalud. A v tom je náš problém. Jak je nesouměrně oddělená a není úplný přístup k žaludu, tak se tam dostaly nějaké nečistoty, které vyvolaly zánět. Takže požádáme maminku, aby uvařila heřmáněk nebo ve vodě rozpustila hypermangan. A v tom si budeš šulína koupat. A maminka ti na ten žalud bude dávat mastičku, kterou předepíšu. A potom už je to jenom na tobě. Ty si budeš při umývání stahovat kůžičku a pak

ji vracet zpátky. Bolest ustoupí zítra nebo pozítří, žalud se ti úplně uvolní do měsíce. Pak vždy jenom přetáhneš kůžičku, umyješ si žalud a kůži vrátíš zpátky. Nic na tom není. Všichni kluci a tátové to tak dělají.“

Máma přijala recept a panu doktorovi poděkovala: „Jsem vám moc vděčná za tu skvělou instruktáž. Já bych to tak nesvedla...”

„Ale jistě váš manžel...”

„Tak ten už vůbec ne.“

Máma se rozesměje.

V čekárně Alena na klíně chová Mišu. Máma ji poděkuje za pomoc a říká: „Vláďa se choval skvěle. Pan doktor hned poznal, že je to opravdovej mužskej.“

A abych nezapomněl na jednu důležitou informaci, svému přirození jsem od té doby začal říkat šulín. Předchozí pojem jsem přenechal jen našim zpěvavým společníkům.

Zanedlouho jsem se s jinými lékaři setkal dokonce v nemocnici. Oteklo mi víčko pravého oka, to vypouštělo stále větší množství slz, vše bylo hrozně nepříjemné. Oční lékař nás poslal do nemocnice, že je to asi vážnější věc.

Tam velice rychle usoudili, že v oku je něco cizího, co je třeba okamžitě odstranit. Objev je překvapil. Zatím se nesetkali s tím, aby do oka, vlastně spíš pod ně, zalezlo klíště. A tam nacucané zůstalo zakousnuté.

A tak mě posadili do křesla a obložili bílým prostěradlem. Přivezli pojízdný stolek s lékařským nářadím. To mě okamžitě rozbrečelo. Hrozně jsem se vylekal.

Sestřička mě hladila, uklidňovala, a pak mi do oka začala něco kapat.

„Neboj, nebude to bolet. Za chvíli to bude v pořádku.“

Další sestřička mi podala do rukou nafouknutého gumového krokodýla. Je nádherný. Objímám ho a tisknu si ho k tělu. Potom dvojice sester pevně svírá moji hlavu. Druhé oko mám zakryté, nevidím ani jedním, hrůza, kterou zažívám, mi nedovolí znovu se nahlas rozplakat. Nevím, co pan doktor dělá, nic v oku necítím, nějakou chvíli to trvá. Sestřička mě hladí a mluví na mě, já rukama svírám krokodýla.

A pak mi sundají pásku z levého oka, vidím jím stejně jako předtím. Právě zůstává zakryté.

Říkají mi, že na oko zatím nesmím sahat. Je podrážděné, tak je na něm léčivá mast. Pro jistotu mi na krk dávají velký tuhý límec, který brání rukám dostat se k oku. Když mě předávají mámě, seberou mi krokodýla. Pořádně se rozbrečím, ale s nikým to nepohne. Jen máma mi šeptne do ucha: „Seženeme si jiného, hezčího.“

Doma už čeká táta s Alenou a Míšou. Všichni tři mě po večeri ukládají do postele.

Ráno mě v ní našli bez límce, bez pásky přes oko, bez

kupy zamaštěných gáz. Koukal jsem na svět oběma očima
a slastně a pobaveně se usmíval.

Přijede dědeček!

Do našeho nového domu dobře trefím. Vede k němu jen ulice Kapitána Vajdy kolmo od zastávky tramvaje, a nedá se zabloudit, protože náš dům je až poslední, za ním se teprve začíná stavět další. Máma říká, že je sedmý v řadě, já to ještě spočítat neumím. Těch pár domů se jmenuje Stalingrad, ale má se jich ještě hodně postavit, všude se hodně kope do země, se stavebním materiálem tu jezdí obrovská auta, ale i povozy tažené koňmi, kolem je plno děr, bláta, hromad šterku a písku. Se sestrou Alenou se v těch hromadách prohrabujeme, někdy najdeme krásné kamínky, jednou jsme hledali v obrovské kupě a našli jsme malého zajička, máma říkala, že se jmenuje divoký králík.

Aleně už bude pět roků, mně čtyři, a ještě máme sestřičku Míšu, je hrozně malá, vypadá jako panenka, někdy ještě jezdí v kočárku, ale už i sama chodí.

Přijeli jsme sem ještě před zimou, dlouho jsme jeli vlakem, pořád jsem usínal a asi jsem zlobil, protože máma se pořád rozčilovala, do Ostravy jsme přijeli už za tmy. Nikdy jsem nebyl v noci na ulici, jezdila tu auta a hrozně moc svítila, a když jsem se na ně díval, jak přijíždějí, chvílemi jsem nic neviděl. Napřed jsme bydleli v nějakém domě, prý to byl hotel, byl na velikém náměstí, kde chodily spousty lidí. A z okna byly vidět v noci ohně z obrovských komínů, to prý hoří plyn, a na obrovském kopci v dálce vylévali z vozičků strusku, ta hořela, kutálela se dolů a postupně ztrácela svoje červenožluté světlo.

A za pár dní jsme se nastěhovali do našeho domu, kterému se říká dvouletka. Je větší než ten, ve kterém jsme bydleli v Praze, ale nemusí se k němu chodit do kopce po spoustě schodů, ale v Praze bylo zase plno obchodů a o hodně víc lidí, tady se musí jezdit nakupovat do města. I k doktorovi se musí chodit do města, máma se z toho asi zblázní, říkala, ale soused, co bydlí nad námi, ji uklidňoval, že tady už brzo bude obchodní dům a další obchody, zdravotní středisko, další škola a školka, kulturní dům, všechno, co bude potřeba. On to prý všechno tady staví, říká se mu architekt, má to na výkresech, že prý se nám tu bude moc líbit.

Vloni umřela babička, ta druhá, tu první, Hermínu, zabili už za války Němci, i toho prvního dědečka, který se jmenoval Arnold. Němci je někam daleko odvezli a tam je zabili. Tahle druhá babička byla Jaromíra, jmenovala se stejně jako máma. Bydlela s dědečkem Pavlem v Tupadlech, odstěhovali se tam po válce z Prahy, děda říkal, že chtěli z Holešovic na čerstvý vzduch a že se jim už nelíbilo v činžáku. V tom obrovském domě v Tupadlech, prý to dřív byla hospoda, jsem několikrát byl, děda mi půjčil štěňátka a já jsem si s nimi hrál, krmili jsme spolu králíky a hledali na půdě, kde má kočka schované svoje děti. Každé bylo jiné, jedno černé, jedno flekaté, nejvíc jich bylo mourovatých. Babička byla pořád v posteli, vypadala trochu jako moje máma, ale nic neříkala, jenom se na nás usmívala a někdy mě pohladila po hlavě. Ale to bylo už moc dávno, potom už jsem ji neviděl, že prý až se vrátí z nemocnice, jenomže ona se už nevrátila, protože

v té nemocnici umřela. Máma brečela a říkala, že babička byla ještě mladá, že jí bylo jen padesát devět let. Ale to já napočítat neumím. Tak už mám jenom dědu, ten je moc hodný, je o dva roky starší než babička, má takovou zvláštní botu, jakou jsem ještě nikdy neviděl, hrozně těžkou a se strašně vysokou podrážkou. Říkal, že mu Němci – ale to prý byla jiná válka než ta, co byla teď – kus nohy ustřelili střelou dum-dum, tak to má proto, aby mohl chodit. Ale vůbec mu to prý nevadí, i s takovou nohou prý hrál v Praze divadlo.

Babička umřela, a dědovi je moc smutno, tak se k nám z Tupadel odstěhuje do Ostravy. Má už připravený pokoj hned vedle toho našeho, máma s tátou mu koupili skříňe a postel, něco prý ještě dovezou z Tupadel. Ale králíky si prý děda s sebou nevezme, ani psa a kočku. Ale já mu stejně řeknu, že je můžeme mít na balkoně, je hrozně velký a králíkárný se tu dobře vejdou, a může tu bydlet i pejsek. Anebo za nimi budeme jezdit. Máma říkala, že to nepůjde, že děda dal všechno pryč, dům i zahradu předal národnímu výboru, zvířectvo si vezmou sousedi. Tak si myslím, že budeme navštěvovat aspoň sousedy.

Jedeme s mámou na nádraží. Moc se mi nelíbí, celé je ze dřeva, ale je prý hlavní jako to v Praze, odkud jsme jeli sem do Ostravy. Všude se tady chodí po takových mostech přímo nad vlaky, lítají tu saze a je tu hodně špíny. Ptáci tady na zemi ozobávají zbytky jídla, na schodech posedávají lidi a pijí pivo.

„Jak se těšíte na dědu?“ zeptá se máma.

„A fakt u nás bude bydlet? Už pořád?“

„Jo, už pořád. V Tupadlech se rozloučil, poslal mi telegram. Moc se na nás na všechny těší.“

„A nebudeme chodit do školky?“ ptám se.

„Myslím, že zatím ne. Já sice chci jít do práce, ale táta... teda děda už je v důchodu, cítí se skvěle, tak to s vámi prý dobře zmákně. Taky si myslím, že by to bylo fajn.“

„A děda taky chodil do práce?“ zajímá Alenu.

„Původně byl zámečník. Ale nesmírně šikovný, vlastně umí všechno, se vším, s každou prací si dobře poradí.“

„Jako Ferda mravenec?“ zeptám se pro změnu já.

Máma si mě chvíli zkoumavě prohlíží a pak se rozesměje.

„Jo, úplně jako Ferda mravenec. Práce všeho druhu. Když přišel z války, z té první, dělal v železničních dílnách a opravoval baterie, které dodávaly elektrický proud. Tehdy ještě elektřina nebyla běžná věc, ale my jsme s ní v Bubenči už svítili. Děda si s tím dovedl dobře poradit. Tuhle práci dělal vlastně pořád, až když se s babičkou nastěhovali na vesnici, tak si musel najít něco jiného. Dělal pokladníka v družstvu, i to mu docela dobře šlo.“

„A teď už bude jenom doma?“

„Určitě. Já myslím, že práce bude mít s vámi dost.“

Na nástupišti už je plno lidí, z rozhlasu se ozve

nesrozumitelné hlášení. Ale máma mu rozuměla a říká, že dědův vlak za chvíli přijede.

A už se k našemu nástupišti se supěním blíží, začíná se stmívat, a tak je vidět nádherný gejzír jisker, které vytryskly z komína lokomotivy, mohutně zasyčel oblak páry.

Vlak zastavuje, začínají se z něho valit davy lidí. Všichni se pevně držíme mámy, aby nás proud nevzal s sebou, stojíme tak, že lidé ze všech vagonů musí projít kolem nás, netrpělivě vyhlížíme našeho dědu. Lidí postupně ubývá, zdá se mi, že z vlaku už nikdo další nevystupuje, ale je už docela tma a na větší dálku už není tak dobře vidět. Kolem nás už procházejí jen ojedinělí lidé, kteří táhnou hodně těžké kufry, projede i elektrický vozík naplněný zavazadly. Pak se objeví výpravčí s plácačkou a odmává odjezd vlaku. Najednou stojíme na nástupišti úplně sami, nikde už nikdo další není.

Máma se ještě jednou s námi projde nalevo i napravo, pak nás vleče do čekárny, vyptává se lidí v uniformách, každý kroutí hlavou. Máma se znovu dívá do telegramu, který jí děda poslal.

„Všechno souhlasí. Tomu nerozumím.“

„Mami, proč děda nepřišel?“ zeptá se Alena.

„To kdybych věděla...“

Pak se najednou máma usměje. Něco se ptá jednoho železničáře, ten kývne hlavou.

„Už to mám! Ten vlak stál ještě na nádraží ve Svinově, děda tam určitě vystoupil. Asi slyšel Ostrava, ale Svinov už přeslechl. Tam určitě na nás čeká.“

Běžíme na tramvaj a jedem hroznou dálku do Svinova. V nádražní budově obejdeme čekárnu a další místnosti, na nástupišti si prohlížíme všechny čekající. Dědeček nikde! Po schodech vystoupíme na most, po kterém jezdí tramvaje, díváme se ještě chvíli na vlaky, máma nás křečovitě drží, je nejistá.

Najednou se tu objeví táta.

„Viděl jsem vás z tramvaje. Na nádraží v Přívoze jsem vás nenašel, řekli mi tam, že děda nepřišel a že ses jela ještě podívat sem.“

„Jo, přesně tak to je.“

„Ale stejně si nemyslím, že by si tvůj táta, železničář, spletl nádraží. Spíš bych řekl, že nastala nějaká komplikace, a on vůbec do vlaku nenastoupil. Pojď, pošleme mu telegram.“

Máma se podiví: „Odkud chceš teď posílat telegram?“

„Neboj. Domluví se na nádraží.“

Rychle to na nádraží zařídí a jedeme tramvají s mnoha přestupy domů. V posledním úseku nás děti už rodiče jenom přenášejí, všechny přemohl spánek.

V jednom okamžiku se probudím z ošklivého snu, kdy natahuji ruce k dědečkovi, který nese v náručí psa,

kočku a králíky, ale on mi uniká. Běžím k němu, ale on se pořád víc vzdaluje, až je tak maličký, že není vůbec vidět. Najednou zmizí docela. Mně se přilepí nohy k zemi, přepadne mě strach, nemůžu jít, nemůžu mluvit, nemůžu dýchat.

„Co je, Vláďo?“ ozve se nade mnou. Dívám se do máminých očí.

„Mami, víš, co se stalo s dědou? On umřel.“

Máma se vyděsí z mých slov.

„Vláďo, co to povídáš? Radši spi. Proboha, radši spi!“

Pak se probudím až doma. Venku už je světlo, táta je oblečen, sestry taky pomalu lezou z postele jako já.

„Mirko, hned když dorazím do práce, budu zkoušet do Tupadel volat, třeba bude Tonda Řehák něco vědět.“

Všichni se oblíkneme, nasnídáme, máma nervózně přechází po bytě. Pak si v křesle vypije kávu.

Ozve se zvonek. Všichni jdeme otevřít, Míša křičí: „Děda, děda!“

Za dveřmi stojí listonoš.

„Paní Kolárová, podepíšete mi převzetí telegramu.“

Podává ji papír: „Tady, prosím. Děkuji. Na shledanou.“

Máma rychle zavírá dveře. Všichni za ní běžíme do obývacího pokoje. Telegram v její ruce je najednou těžké závaží, povalí ji do křesla. Nekonečně dlouho mlčí. Ale její tvář

dostane takovou podobu, že se všichni rozbřečíme.

Pak se mi máma dlouho dívá do očí, s takovým zvláštním, překvapeným výrazem. Nakonec řekne: „Děda už nepřijede, nevyšlo to.“

Pak uteče do jiného pokoje. Na stole zůstane ležet telegram...

O mnoho let později jsem telegram objevil mezi hromadou písemností. Byl hodně zvláštní. Byl to vlastně text, který rodiče odeslali z nádraží: „Tati, čekali jsme tě na nádraží, ale marně. Kdy přijedeš? Jarča.“ K textu byla připsána odpověď pošťáka v Tupadlech: „Telegram nedoručen. Adresát zemřel.“

Pošťák s telegramem v ruce se k dědečkovi nedoklepal. Vstoupil tedy do bytu. Našel ho hned v předsíni, zhrouceného na lavici. Děda zemřel, když si zavazoval tkaničku boty, v posledním okamžiku před opuštěním bytu. Docela prázdného. Už měl ve vsi vše vyřízeno, s kamarády se právě rozloučil v hospodě. Chlap v plné síle, šedesát jedna let.

Průštipky, lanovka, čepice, plamen, cigareta, americká tužka

Máma jela dědečka pohřbít do Liběchova, což je městečko nedaleko od vsi Tupadly, ve kterých po válce až do smrti její táta bydlel. Vrátila se pozdě v noci, smutná a unavená. Zahnala Alenu a mě zpátky do postele, potom jsme jen slyšeli, jak napouští vodu do vany, koupelna byla hned naproti dětskému pokoji.

Ráno jsme se s mámou objímali, jako bychom ji neviděli celé týdny.

„Možná, že u nás přece jen bude někdo bydlet,“ říká nám posmutnělým hlasem. „V pokoji vedle vašeho, který jsme připravovali pro dědečka. Tátovi tyhle mladé manžele doporučila paní sousedka, a musím říct, že jsou slušní a milí. Já občas potřebuju zajít do práce, aspoň na chvíli, takže by vás mohli pohlídat.“

Několik dní netrpělivě čekáme, nejvíc je napjatá Alena, které bude už pět, i já, čtyřletý, se docela těším, ale dvoutleté Míše je to docela jedno.

A konečně jednou večer, když jsme už byli v postelích a rodiče nám popřáli dobrou noc, cinkl u nedalekých vchodových dveří zvonek. Já ještě nespál, a tak jsem slyšel mámu, tátu a do toho slabší ženský hlásek a bručivý hlas neznámého muže. A pak už se hosté sami ukládali do postelí přímo za zdí našeho dětského pokoje.

Do rána se mi to z hlavy vykourilo, takže když jsem

cestou ze záchodu zpět do postele potkal světlovlasého kluka velkého skoro jako je náš táta, docela jsem se vylekal. Byl v modré uniformě, míň modrá byla jeho košile s tmavou kravatou.

„Ahoj, ja su Pepa, ale Maňa mi řika Jožin. A co ty, jak ti řikajú?“

„Já jsem Vladimír, ale říkají mi Vláša.“

„Tak to je fajne, Laša. Viš, ja teď musím do roboty, tak si enem uklohnim snidaňu, chleba s povidlami a kakao. Nechceš pojest se mnu, Laša?“

Kupodivu jsem jeho cizokrajné řeči porozuměl, a tak jsem kývnul: „Kakao bych si dal. A co Máňa? Ta ještě nevstává?“

To už spolu kráčíme do kuchyně.

„Ta ni,“ odpovídá Jožin. „Ta měla včera a předvčerem dvanactku, tak eště pospava.“

„Jakou dvanáctku? Co to je?“

„No směnu, viš. Dvanáct hodin v kusu. Když to je dva dni po sobě, tak máme další den volno. My zme tramvajaci. Teda pruvodči. Ja jezdím i noční.“

„V noci jezdíš tramvaji?“

„Ide to. To jezdi víc ožralců, ale ja je umím vypokloňkovat.“

Jožin mi podává moje kakao a přisedne si ke stolu.

„Když opilec ve voze obtěžuje cestující, tak ho prostě z lokalky vyhodím. Ani na plošině ho nenechám, moh by za jízdy vypadnut.“

Jožina doprovodím k jeho pokoji a chci si ještě jít lehnout.

„Laďa, něco ti ukážu. Chvilku počkej.“

Potichu otevře dveře a vklouzne dovnitř. Hned vyjde a předvede se mi i s placatou čepicí s krásným odznakem na čelní straně. Přes rameno brašnu. Vyloví z ní kleštičky a zacvaká jimi na papírku, který vytáhl z kapsy.

„To su pruštípky na jízdenky. Laďa, měj se,“ řekne s úsměvem a poplácá mě po zádech. Ještě odemkne, projde dveřmi bytu a zamkne za sebou.

Jdu znovu spát, a když vstávám, ani nevím, jestli se mi všechno jenom nezdálo. Ale máma nám noční příchod nájemníků potvrdila. A když snídáme, vstoupí do kuchyně i dosud neznámá mladá žena.

Usmívá se na nás. Říká: „Dobrý den!“

Usměju se na ni též: „Dobrý den, Máňo!“

„To tě zasvětil Jožin, což? Já vás slyšela, jak si špitáte.“ Máňa mě pohladí po vlasech. „S ním si budeš dobře rozumět. Sám je takové odrostlejší děcko. A já někdy taky.“

Máma Máňu pozve na oběd a domluví se s ní, že odpoledne potřebuje zajít do práce, že tam má plno nepřechtených textů.

„Jen tam pohovořím s kolegy a odnesu si domů kupu papírů, které musím přečíst. A potom budu psát posudky. Víte, Máňo, dělám dramaturgii ve Státním divadle, vlastně takovou lektorku rukopisů a poradkyni vedení. Bude to jen pár hodin, děti jsou docela rozumné, že jo?“ obrátí se k naší trojici.

„Určitě, samozřejmě, moc ráda.“

Za pár dní byl doma sám pro změnu Jožin. Sestry si hrály s panenkami, Máňa už včera pro ně z krabice udělala domeček, ve kterém byly i stůl a židle, ale taky postele. Mě panenky moc nebavily, tak jsem se vydal za Jožinem. Z jeho pokoje jsem totiž slyšel divné zvuky, chvíli jsem se osměloval a pak jsem zaklepal.

Hned mi otevřel a vtáhnul mě dovnitř. První, co mě překvapilo, byl silnější provaz natažený od nohy postele do domečku nahoře na skříni. A vedl k němu i o něco slabší další provaz. I pod postelí byl podobný domeček, kterého jsem si nejprve nevšiml.

„Ten hlavní provaz, to je nosné lano, ten slabší je lano tažné.“

Jožin mi ukáže kliku připevněnou na dolní části skříně. „Zkus s ňou zatočit! No neboj se.“

Opatrně pohybuju klikou, a z dolního domečku vyjede vagon krásně modré lanovky, který můžu vytáhnout až úplně nahoru.

„Tady je taka zábrana,“ Jožin mi ukazuje klapku, kterou

se dá zabrzdit klika: „Ta je tu z duhoda, aby lanovka zůstala nahore a cestující mohli bezpečně vystupit.“

Jsem nadšený, jezdím lanovkou nahoru a dolů, myslím si, že jsem její řidič.

„Viš, Laďa, ten kopec, teda ta almara, to si myslí, že je třeba Sněžka, naša česka hora největší, s horní stanicou lanovky, dole je dolní stanica.“

„A kde jsi koupil ten vagon, Jožine?“

„Ten jsem nekupil, ale sám zrobil z překližky, všechno jsem pořezal lupinkou, tady vidíš, to je taka jemná pilka. A pak jsem to poslepoval, nabarvil... A podívej, su tu i dveře, tak eště možu sehnat figurky cestujících. Ať je možem tež vzat na Sněžku.“

Jsem unešený, jezdím nahoru a dolů, Jožin má daleko větší radost z mého nadšení než ze svého úžasného výtvoru. Když mě máma volá k obědu, strašně nerad kamaráda opouštím.

„Dyť zase mužeš přiist“, utěšuje mě Jožin.

Devatenáctiletí manželé byli úžasní, Alenu, Míšu a mě měli moc rádi. I my jsme do nich byli zamilovaní, sestry nejvíc do Máňy, já do Jožina. Nepobyli u nás nijak dlouho, Máně najednou začalo růst břicho jako nedávno naši mámě, než porodila Míšu. A jak jsme se dozvěděli až později, jednoho dne se svěřili našim rodičům, že od zaměstnavatele dostali byt. Podepsali s dopravním podnikem smlouvu, že zůstanou jeho trvalými zaměstnanci

a že Jožin projde kurzem na řidiče tramvaje. Mánino břicho prý sehrálo největší roli.

Z našeho bytu zmizeli jedné noci, bylo pro ně nejspíš hodně těžké prožívat loučení s námi dětmi, do pokoje se přikradli krytí tmou. Já jsem jenom dělal, že spím, ale všechno jsem vnímal, hlavně od každého pusy na tvář, kterou odměnili i sestry, a na čele jsem pocítil i ukáplé slzy.

Na stolku sestry ráno našly dvě panenky a kupu šatiček pro ně, zatímco cedulka s mým jménem ležela u ručně vyrobené papírové čepice průvodčího s docela pravým odznakem. A u toho ležela malá brašnička s průštipkami, se sepnutým bločkem trochu použitých jízdenek a samozřejmě i s opravdovou tramvajáckou píšťalkou.

Za pár týdnů se u nás objevili jiní manželé, Evža s Honzou, ti byli o něco mladší než naši rodiče, kterým je jednatřicet. Honza byl ze všech dospělých nejmladší. Taký ještě neměl dokončená studia na důlního inženýra, většinou brzo odcházel z domova a hodně pozdě se vracel. Zato Evža zůstávala většinou v bytě, ráda zastupovala mámu při jejích pochůzkách, to nás vždy odvelela z dětského pokojíku do obýváku, kde ráda sedávala na pohodlném křesle, ve svém příbytku měla totiž jen obyčejné židle. A hned vedle obýváku byla kuchyně, kde si Evža vařila kávu (většinou cikorku) nebo polévku z kostky.

„Finančně na tom nejsme nejlip,“ říkala občas mámě, „já pořád marodím, takže si nikde delší dobu neudržím místo,

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Drobky a střepy.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.